

Sygn. akt II Ca 857/12

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2013r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jerzy Dydo

Sędziowie: SO Aleksandra Żurawska

SO Alicja Chrzan

Protokolant: Agnieszka Ingram

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku ***A. G. (1)***

przy udziale ***(...) Spółki z o.o. we W. oraz (...) SA w W. - Gazowni W.***

o ustanowienie służebności przesyłu

oraz z wniosku ***(...) Spółki z o.o. we W.*** przy udziale ***A. G. (1)*** i ***(...) SA w W. - Gazowni W.***

o stwierdzenie zasiedzenia

na skutek apelacji ***(...) Spółki z o.o. we W.***

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 10 września 2012r., sygn. akt I Ns 758/10

p o s t a n a w i a:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwotę 360 zł tytułem kosztów postępowania przed instancją odwoławczą.

Sygn. akt II Ca 857/ 12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Wałbrzychu ustanowił na nieruchomości położonej w G.przy ul. (...)Gmina G., oznaczonej jako działka nr (...), o powierzchni 4,1384 hektara, dla której Sąd Rejonowy w Wałbrzychu, Wydział VII Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...)na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością(i jej następców prawnych) służebność przesyłu, której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej i na przestrzeni nad i pod tą nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci gazociągu średniego podwyższonego ciśnienia D 200, określając szerokość pasa kontrolnego na 20 m zgodnie z mapą geodezyjną sporządzoną przez biegłego sądowego J. Ś.w marcu 2011 roku, stanowiącą integralną

część niniejszego postanowienia oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji i usuwania awarii urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem, ustalając, iż wynagrodzenie za ustanowienie służebności wynosi 12 990 zł (dwanaście tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych) jednorazowo i należne jest wnioskodawczyni A. G. (1), oddalił dalej idący wniosek o zasiedzenie i zasądził od uczestników postępowania solidarnie na rzecz wnioskodawczyni kwotę 2 197 zł tytułem kosztów procesu w tym w kwotę 2 157 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał uiszczyć uczestnikom postępowania (...) Spółce z o.o. we W., (...) S.A. w W. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Wałbrzychu kwotę 4 043,19 zł tytułem kosztów opinii biegłego pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa, nakazał zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Wałbrzychu na rzecz wnioskodawczyni kwotę 160 zł tytułem nadpłaconej opłaty od wniosku.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją Naczelnika Miasta i Gminy G. z dnia 24 października 1977r. przejęto na własność Skarbu Państwa w zamian za rentę gospodarstwo rolne o powierzchni 18,25 ha bez budynków, stanowiące własność P. i M. G., położonego w G., składającego się m.in. z gruntu o numerach działek (...), dla której to nieruchomości prowadzona była księga wieczysta nr (...) w Państwowym Biurze Notarialnym w W.. Decyzją tą ustanowiono na rzecz P. i M. G. ograniczone prawo rzeczowe w postaci dożywotniego użytkowania gruntu o powierzchni 0,5ha, którego granice i położenie zostało określone w protokole zdawczo-odbiorczym.

W dniu 6 kwietnia 1982r. Skarb Państwa – Naczelnik Miasta i Gminy G. oddał w wieczyste użytkowanie E. G. i A. G. (2) na zasadach małżeńskiej wspólności ustawowej, na okres lat 99 nieruchomość położoną w G. w rejonie ulicy (...), składającej się z działek niezabudowanych o nr 512, 514, 515 i 516 o łącznej powierzchni 6,04ha, przeznaczoną na cele rolne, dla której to nieruchomości prowadzona jest księga wieczysta nr (...) w Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu w Wydziale VII Ksiąg Wieczystych .

Na skutek odnowienia operatu ewidencji gruntów i budynków w 1983r. z działek nr (...) gruntu stanowiącego nieruchomość rolną, gdzie użytkownikami wieczystymi był E. G. i A. G. (2) (KW nr (...)), powstały nowe działki o numerach: 246, 249 i 251

Umową darowizny z dnia 24 października 2001r. E. i A. G. (2) przekazali córce A. G. (1) wieczyste użytkowanie działki gruntu nr (...), położonej w G. o powierzchni 4,1384 ha, dla której to nieruchomości prowadzona jest księga wieczysta nr (...) w Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu w Wydziale VII Ksiąg Wieczystych.

Decyzją Burmistrza Miasta G. z dnia 27 marca 2008r. przekształcono w prawo własności, prawo użytkowania wieczystego nieruchomości rolnej położonej w G. przy ul. (...), oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 4 ha 13 a 84 m², dla której Sąd Rejonowy w Wałbrzychu Wydział VII Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), należącej do Gminy G., przysługujące A. G. (1). Z dniem 06 maja 2008r. prawo własności A. G. (1) zostało ujawnione (wpisane) w księdze wieczystej nr KW (...).

W dniu 10 maja 1977r. Wojewódzka Komisja Planowania Urzędu Wojewódzkiego w W. podjęła decyzję o budowie gazociągu wysokiego ciśnienia na trasie G.-N.-P. z odgałęzieniem do S..

Decyzją nr 4/77 w dniu 1 sierpnia 1977r. (...) w W. zatwierdziło dla (...) Zakładów (...) we W. założenia techniczno-ekonomiczne budowy gazociągów do N. w oparciu o projekt Biura (...) we W.. Gazociąg miał przebiegać na trasie G.-N., P.-N. i S..

Decyzją nr 40/78 z dnia 20 marca 1978r. Wojewoda (...) ustalił miejsce i warunki inwestycji gazociągu na trasie P. – N. na odcinku P. – Ś. przez (...) we W.

Zarządzeniem nr 67 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 31 grudnia 1975r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą „(...) Zakłady (...) we W.”, które połączono jednocześnie z przedsiębiorstwem - (...)

Zarządzeniem nr 56 z dnia 1 sierpnia 1982r. Ministra Górnictwa i Energetyki utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...). Przedsiębiorstwo powstało w wyniku połączenia m.in. jednostki organizacyjnej, jaką były (...) Zakłady (...) we W..

Umową z dnia 18 stycznia 2008r. zawartą przed asesorem notarialnym M. B., zastępcą notariusza P. B., prowadzącego Kancelarię w W., wniesiono z (...) S.A. w W. na rzecz (...) wkład niepieniężny (aport) w postaci składników aktywów stanowiących elementy sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej w postaci gazociągu na odcinku L.-W. odg.G. – odg.W..

Przez nieruchomość gruntową należącą do A. G. (1) została przeprowadzona sieć gazowa DN 200 o ciśnieniu 1,6MPa, która została wybudowana w roku 1978. Gazociąg nosi nazwę G.-W. i oznaczony został słupkami, które zostały posadowione co 2-3 kilometry, gdzie 2/3 słupka (górną część) wymalowane zostało na kolor żółty. Słupki nie są połączone z gazociągiem. Raz na trzy miesiące pracownik przedsiębiorstwa przesyłowego dokonuje oględzin gazociągu, sprawdzając czy nie posiada ono usterek lub przecieków, a także czy nie wzniesiono na nim budowli.

A. G. (1) zwróciła się do Urzędu Miejskiego w G. o pozwolenie na budowę domu rolnika wraz z niezbędną infrastrukturą. (...) Sp. z o.o. w W. poinformował pismem z dnia 1 sierpnia 2008r. Urząd Miejski w G., iż na nieruchomości należącej do A. G. (1) przebiega gazociąg średniego podwyższonego ciśnienia o średnicy DN 200 i ciśnieniu nominalnym PN 1,6MPa, co należy uwzględnić przy projekcie budowy domu rolnika, szczególnie uwzględniając strefę ochronną.

W dniu 02 września 2008r. decyzją Burmistrza Miasta G. nr (...) ustalono warunki zabudowy dla inwestycji „budowa domu rolnika wraz z niezbędną infrastrukturą” przewidzianej do realizacji na działce nr (...) w G. należącej do A. G. (1). Linie zabudowy wyznaczyły obszar zabudowy i znajdowały się poza obszarem strefy kontrolowanej urządzeniami infrastruktury.

Z uwagi na przebieg linii gazowej (...) miała ograniczony zakres posadowienia domu, dodatkowo zaszła konieczność wycięcia 100 drzew orzechów laskowych, które stanowią część założonej przez nią plantacji znajdującej się na przedmiotowej działce.

Sąd Rejonowy wydając powyższe postanowienie wskazał na treść art. 305⁴ kc, art. 176 § 1 kc, art. 305¹ kc, art. 49 § 1 kc.

Uczestnik postępowania Ad I zaskarżając powyższe postanowienie w całości zarzucił co następuje:

1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania polegające na przyjęciu, iż w okresie użytkowania spornej sieci przesyłowej uczestnik postępowania i jego poprzednicy prawni władali nieruchomością wnioskodawczyni w odpowiadającym prawu służebności przesyłu w złej wierze, tj. bez usprawiedliwionego przekonania, iż przysługuje im prawo korzystania z tej nieruchomości w tychże granicach prawa służebności przesyłu;

- podczas, gdy należało przyjąć, że od chwili wybudowania przedmiotowej sieci gazowej poprzednicy prawni, a także w dalszym czasie uczestnik postępowania Ad. I dysponowali w dobrej wierze sporną nieruchomością dla celów świadczenia usług dystrybucji gazowego;

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 172 w zw. z art. 292 w zw. z art. 305⁴, art. 352§2 k.c. oraz art. 34 w zw. z art. 128 §2 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do 31 stycznia 1989 r.) poprzez przyjęcie, iż w stanie faktycznym sprawy w okresie do kwietnia 1982 r. posiadaczem służebności przesyłu był Skarb Państwa i w tym okresie rozpoczął się bieg zasiedzenia spornej służebności przesyłu;

- podczas gdy należy przyjąć, że w tym czasie przedsiębiorstwo państwowe zarządzając w ówczesnym czasie sporną siecią przesyłową było posiadaczem prawa odpowiadającego prawu służebności przesyłu i na jego rzecz rozpoczął się bieg zasiedzenia przedmiotowego prawa służebności, a w związku z tym początek biegu terminu zasiedzenia w przedmiotowej sprawie należy liczyć już w okresie, w którym sporna działka gruntu stanowiła własność państwa (Skarbu Państwa).

Niezależnie od powyższego:

3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania poprzez przyjęcie wariantu szerokości pasa służebności przesyłu zaproponowanego przez biegłego ze wskazaniem tejże strefy o wymiarach 20 m szerokości, nieadekwatnej do rzeczywistego zajęcia nieruchomości w związku z przebiegiem sieci przesyłowej i jako też rzekomo określonej „odgórnie” przez uczestnika postępowania;

- podczas gdy nie ma w zakładzie uczestnika postępowania wewnętrznych reguł określania pasa służebności przesyłu (strefy ograniczonego użytkowania), a wyłączną podstawę w tym zakresie mogą stanowić aktualne przepisy prawa energetycznego (rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30.07.2001 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe Dz. U. 2001, Nr 97, poz. 1055, dalej rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30.07.2001 r.); według tychże zaś przepisów należy przyjąć wariant ze wskazaniem w/w strefy o wymiarach 4 m szerokości;

4) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 520 §2 w zw. z art. 328§2 k.p.c. poprzez zasądzenie od uczestnika postępowania Ad. 1 kosztów postępowania w kwocie 2.157 zł i nie wyjaśnienie sposobu wyliczenia tej kwoty i przyczyny obciążenia uczestnika postępowania Ad. 1 poniesionymi przez wnioskodawczynię kosztami oraz kosztami opinii biegłego pokrytymi tymczasowo ze środków Skarbu Państwa

- podczas gdy roszczenie wnioskodawczyni zostało uwzględnione co do wysokości w niewielkiej części (ok. 7%), i to wnioskodawczyni winna proporcjonalnie do wyniku postępowania zwrócić uczestnikowi postępowania oraz Skarbowi Państwa koszty postępowania i koszty opinii biegłego poniesione w sprawie.

Apelujący mając na uwadze powyższe zarzuty, wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku,

2) zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania Ad. 1 kosztów postępowania przed I instancją oraz apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych oraz zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł;

ewentualnie:

3) uchylenie postanowienia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Okręgowy przyjmując ustalenia Sądu Rejonowego za własne, zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna:

Przede wszystkim wskazać należy, że zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość **można obciążyć** na rzecz przedsiębiorcy, którego własność stanowią urządzenia służące do odprowadzania gazu wchodzące w skład jego przedsiębiorstwa (art. 49 § 1 k.c.), prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Przy czym w myśl art. 305² § 2 k.c. właścicielowi nieruchomości zostało przyznane prawo żądania odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Oznacza to, że celem ustawodawcy było przede wszystkim uregulowanie takich sytuacji w sposób umowny, lub zastąpienie umowy orzeczeniem sądowym, co odpowiada interesom posiadacza i właściciela jak również interesowi społecznemu, i jest najwłaściwszym sposobem uregulowania stosunków praworzeczowych wynikających z posiadania przez przedsiębiorstwo przesyłowe służebności przesyłu. Wnioskodawczyni występując **w dniu 7 września 2010 roku** jako właścicielka nieruchomości przeciwko posiadaczowi służebności przesyłu z żądaniem ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem zmierza niewątpliwie do zmiany rodzaju posiadania

posiadacza służebności z posiadania nieruchomości w zakresie służebności przesyłu, które posiadacz wykonywał dla siebie, niezależnie od woli właściciela nieruchomości, na posiadanie służebności zgodnie z wolą właściciela, co wyłączy możliwość nabycia w przyszłości przez posiadacza służebności przesyłu w drodze zasiedzenia. Wniosek ten w powyższej dacie przerwał bieg terminu zasiedzenia przedmiotowej służebności przez uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. (porównaj wyrok S.N. z 21 stycznia 2011 roku, III CZP 124/10).

Natomiast w myśl art. 292 k.c. służebność gruntowa **może być nabyta** przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, a przepisy o nabyciu własności stosuje się odpowiednio, przy czym stosownie do art. 352 § 1 k.c., **kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności**. Zatem przesłankami zasiedzenia służebności na podstawie art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. są: posiadanie samoistne trwałego i widocznego urządzenia, służącego do wykonywania służebności, nieprzerwane posiadanie trwające przez czas potrzebny do zasiedzenia, który to czas jest zależny od dobrej lub złej wiary posiadacza i wynosi albo 10 lub 20 lat, albo 20 lub 30 lat, zależnie od stanu prawnego w chwili zasiedzenia.

W niniejszej sprawie istota sporu sprowadzała się do ustalenia czasu potrzebnego do zasiedzenia i oznaczenia początku jego biegu. Kwestią istotną, od której zależy czas wymagany do zasiedzenia jest przesłanka dobrej lub złej wiary posiadacza w chwili objęcia rzeczy w posiadanie, a w przypadku służebności i odpowiedniego stosowania do jej zasiedzenia przepisów o zasiedzeniu nieruchomości (art. 292 zdanie drugie k.c.) – w chwili rozpoczęcia wykonywania służebności, czyli korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (art. 292 zdanie pierwsze k.c.). Dobrą lub złą wiarę ocenia się w przypadku nieruchomości z chwili objęcia w posiadanie zgodnie z zasadą: „późniejsza zła wiara nie szkodzi” (porównaj uzasadnienie do postanowienia S.N. z dnia 23 września 2010 roku, III CSK 319/09).

Dobra wiara w chwili stawiania urządzeń przesyłowych – w niniejszej sprawie **ułożenie przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania w roku 1978 gazociągu** na nieruchomości stanowiącej wówczas własność Skarbu Państwa – nie oznacza powstania po stronie poprzednika prawnego (...) sp. z o.o. prawa do korzystania z nieruchomości skutecznego wobec każdorazowego jej właściciela, odpowiadającego treści służebności przesyłowej. Jeżeli nawet założyć, że względu na obowiązującą w tym czasie zasadę jednolitej własności państwowej (art. 128 k.c.), że poprzednik prawny uczestnika postępowania podjął czynności ułożenia gazociągu w dobrej wierze i korzystał z tego gazociągu jako należącego do Skarbu Państwa, to przymiot dobrej wiary, rozumianej jako błędne, ale usprawiedliwione w danych okolicznościach przeświadczenie posiadacza służebności o przysługującym mu prawie do korzystania z cudzej nieruchomości, **w zakresie roszczeń uzupełniających musi obejmować cały okres eksploatacji gazociągu**, także wtedy gdy zmienił się właściciel nieruchomości, na których zostały założone urządzenia przesyłowe. Dobra wiara w chwili układania gazociągu nie oznacza powstania po stronie poprzednika prawnego oraz (...) sp. z o.o. prawa do korzystania z nieruchomości skutecznego wobec każdorazowego jej właściciela odpowiadającego treści służebności przesyłowej. **Zaniechanie rozwiązania tej kwestii w drodze czynności prawnej w związku ze zmianami własnościowymi**, (które uczestnik postępowania winien zauważyć choćby z tej przyczyny, że ma obowiązek raz na trzy miesiące sprawdzenia stanu gazociągu: czy nie ma przecieków, czy nie są wznoszone nad nim budowle, a nadto z tej przyczyny, że wnioskodawczyni otrzymała decyzję Burmistrza Miasta G. z dnia 2 września 2008 roku o warunkach zabudowy dla inwestycji „budowa domu rolnika”, która musiała zostać poprzedzona zasięgnięciem opinii u wyżej wymienionego uczestnika postępowania) **ustanawiającej odpowiednio ukształtowaną służebność jako ograniczone prawo rzeczowe oznacza brak tytułu prawnego do dalszego ingerowania w sferę cudzej własności**. Dobrą wiarę wyłącza bowiem ujawnienie takich okoliczności, które u przeciętnego człowieka powinny wzbudzić poważne wątpliwości, że nie przysługuje mu prawo do korzystania z rzeczy w dotychczasowym zakresie (porównaj wyrok S.N. z dnia 3 kwietnia 2009 roku, II CSK 400/08).

Zatem Sąd Rejonowy trafnie w wyżej ustalonych okolicznościach niniejszej sprawy uznał, że (...) sp. z o.o. korzystała ze służebności przesyłu w złej wierze, co oznacza zgodnie z treścią art. 172 § 2 k.c., że nabyłaby ona przedmiotową

służebność po 30 latach, licząc od dnia 6 kwietnia 1982 roku, to jest od dnia oddania przedmiotowej nieruchomości w użytkowanie wieczyste poprzednikowi prawnemu wnioskodawczyni.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uznał zarzuty apelacji dotyczące naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 352 § 2 k.c. oraz art. 34 k.c. w zw. z art. 128 § 2 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 stycznia 1989 roku) za bezzasadne. Dodać należy, że wskazane przez apelującego postanowienie S.N. z dnia 23 września 2010 roku, III CSK 319/09 dotyczy dobrej wiary przedsiębiorstwa energetycznego posiadającego służebność gruntową na podstawie ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli i w żaden sposób nie odnosi się do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.

Bezzasadny jest również zarzut apelacji dotyczący błędnego przyjęcia przez biegłego szerokości pasa służebności przesyłu, skoro w przedłożonej przez apelującego wykonanej na jego zlecenie opinii strefa kontrolowana dla przedmiotowego gazociągu powinna mieć szerokość 20 m.

Nie jest również trafny zarzut obciążenia apelującego kosztami na rzecz wnioskodawczyni, skoro poniesione przez wnioskodawczynię koszty procesu stanowią równowartość kwoty 2.433 zł według wyliczenia: 1440 zł (koszty zastępstwa procesowego zgodnie z treścią § 8 pkt 3 w zw. z § 2 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr. 163 poz. 1348 ze zm.) + 936 zł (koszty dojazdu na rozprawy według wyliczenia: 160 km x 0,8358 = 133,72 x 7000 § 2 pkt 1 ppkt r Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 25.03.2002r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów nie będących własnością pracodawcy (Dz. U. nr 27, poz. 271, ze zm.) + 40 zł (opłata od wniosku), zgodnie z treścią art. 520 § 2 k.p.c. w razie sprzeczności interesów uczestników postępowania sąd posiada uprawnienie do obciążenia uczestnika postępowania kosztami postępowania w całości (porównaj postanowienie S.N. z 4 listopada 2010 roku, IV CO 50/2010), Dodać przy tym należy, że przedmiotem wniosku było ustanowienie służebności przesyłu ze świadczeniem akcesoryjnym.

Zatem Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Sąd Okręgowy o kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c.